

פרשת ויגש: כיצד התנכר יוסף הצדיק לאביו ואחיו?

1. **תהלים פ,ב:** רועה ישראל האזינה, נוהג כצאן יוסף – **ילקוט שמעוני שם:** מה יוסף גמלוהו אחיו רעה והוא גמל עימם טובה, אף אנו גמלנו אותך רעה, גמול אותנו טובות.

אברבנאל: למה התנכר יוסף לאחיו ודיבר איתם קשות והלוא היה זה לו עוון פלילי בהיותו **נוקם ונוטר כנחש?** ואם חשבו עליו רעה, האלוקים חשבה לטובה ומה לו להנקם מהם אחרי עשרים שנה? ואם הם - העטופים ברעב מחוץ לארצם בדרך רחוקה ובניהם וטפם מייחלים להם - כל שכן **אביו הזקן שבע רוגז ומלא דאגות, איך לא חמל עליו ו[עוד] הרבה צער על צערו במאסר שמעון?**

אור התורה מקץ עמוד שם: עניין יוסף ואחיו, שנהג עימם באכזריות ויאסור את שמעון לעיניהם?

2. **מדרש רבה צא ורש"י שם:** ויוסף הוא השליט - שלוש גזירות גזר: 1. שלא ייכנס עבד למצרים (שמא ישלח יעקב עבדיו לשם ולא יבואו בניו בעצמם). 2. שלא ייכנס אדם עם שני חמורים למצרים וכן שלא יוליכו סוחרים תבואה ממקום למקום (שאם יכנס בשני חמורים, היה אחד שולח עשר חמורים ביד חברו ולא יבוא הוא בעצמו). 3. שלא ייכנס אדם עד שלא יכתוב **שמו ושם אביו ושם זקנו**. והיה שם מנשה [בן יוסף], שהיה ממונה על השערים ומקבל כל הפתקים עם שמות הנכנסים.

פרשת מקץ: 1. ויאמר עליהם: מרגלים אתם, לראות את ערות הארץ באתם. 2. ויאסוף אותם אל משמר שלושת ימים ויאמר אליהם ... אם כנים אתם, אחיכם אחד ייאסר בבית משמרכם ... ואת אחיכם הקטון תביאו אלי ויאמנו דבריכם. 3. ויצו את אשר על ביתו לאמור: ואת גביעי, גביע הכסף, תשים בפי אמתחת הקטון ... ויחפש, בגדול החל ובקטון כלה וימצא הגביע באמתחת בנימין.

ליקוטי שיחות ה'216: הטעם שיעקב חשש דווקא על בנימין 'ואת בנימין ... לא שלח ... פן יקראנו אסון', מוסבר בפסוק עצמו: אחרי המילים 'ואת בנימין', נאמר '**אחי יוסף**', ולפי מחשבתו של יעקב, יוסף נהרג בהיותו בדרך, כמו שאמרו האחים 'חיה רעה אכלתהו', וזה כבר היה האירוע השני לאחר שרחל נפטרה בהיותה בדרך. ושני אירועים רצופים הם בבחינת 'חזקה', כמו שראינו אצל תמר, שלאחר שנפטרו שני בעליה, אמרו שהיא 'מוחזקת לקטלנית'.

3. **בראשית מג:** ויישא עיניו וירא את בנימין אחיו בן אמו, ויאמר הזה אחיכם הקטן אשר אמרתם אלי? ויאמר אליהם יחנך בני. וימהר יוסף כי נכמרו רחמיו אל אחיו ויבקש לבכות, ויבא החדרה ויבך שמה. **רש"י:** שאלו: יש לך בנים? ... עשרה. ומה שמם? ... בלע ובכר וגו' ... **כולם על שם אחי והצרות אשר מצאוהו:** 'בלע' שנבלע בין האומות. 'בכר' שהיה בכור לאמי. 'אשבאל' ששבאו אל.

4. ויזכור יוסף את **החלומות אשר חלם להם** ויאמר אליהם מרגלים אתם - **רמב"ן:** זכר כל החלומות אשר חלם להם וידע שלא נתקיים אחד מהם ... כי **כל אחיו** השתחוו לו בחלום הראשון ... וכיון שלא ראה בנימין עימם, חשב זאת התחבולה כדי שיביאו בנימין אחיו אליו ... **שם יז:** העניין השני שעשה להם בגביע ... חשד שיש להם שנאה בבנימין שיקנאו אותו באהבת אביהם כקנאתם בו ... ועל כן לא רצה שילך עימם בנימין [להביא את יעקב, אלא להשאירו אצלו, עד שיבוא יעקב ויתקיימו החלומות].

5. **אברבנאל:** מה שאמרת שאומנותנו להיות מרגלים, אין הדבר כן ... אנשי **אמת וכבוד** אנחנו.

בראשית מב: ויאמרו איש אל אחיו, אבל אשמים אנחנו על אחינו אשר ראינו צרת נפשו בהתחננו אלינו ולא שמענו, על כן באה אלינו הצרה הזאת - **אברבנאל:** כי כמו שאז אנחנו בידינו מכרנו אותו ונתנוהו לאויבים ... באה הצרה הזאת שנצטרך לתת בבחירתנו **אחד ממנו ולשמו במאסר ביד אויב**.

רלב"ג בראשית פמ"ד: והנה השתדל יוסף להעליל על אחיו בנימין, **לבחון איך יהיה מנהג אחיו עמו**. רצונו לומר אם הם שונאים אותו ויעזבוהו וילכו או אם יאהבוהו וישתדלו בהצלתו כפי היכולת. ולזה, כאשר נתברר לו שאחיו נוהגים עם בנימין כמנהג אחים - אז גילה להם שהוא יוסף.

אור התורה שם: היה הכול **לטובתם**, שיפטרו בזה על עוון מכירתם אותו שהיה גדול עוונם ... שהנה כאב רחמן ראה כי קולר חמשה עונות תלוי על צווארי אחיו אשר שואוהו כו' מכרם בכסף צדיק כו'. על כן מאהבתו אותם דאג למו, וראה שטוב להביאם לידי מיני צער.